

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

**"Ilman näitä dokumenttielokuvia emme
olisi tienneet koko Väinöntalosta mitään!"**

- museokävijän kommentti kesällä 2021

Loppuraportti Väinöntalo eläväksi -hanke

Väinöntalo - Järvisseudun museo

1 Hanketiedot

Hankkeen toteuttaja
Evijärven kunta

Hankkeen nimi
Väinöntalo eläväksi

Hanketunnus
108210

Hankeaika
1.11.2019 – 31.10.2021

Hanketyöntekijä
Jussi Försti

Vastuuhenkilö / Evijärven kunta
Sanna Syrjälä

Hankealue
Aisapari ry

2 Hankkeen yhteenveto

Väinöntalo eläväksi oli pilottihanke, joka tuotti verkkosisältöä järviseutulaisesta talonpoikais-historiasta. Hankkeen tavoitteena oli tavoittaa laajasti katsojia, mitata erilaisten sisältöjen kiinnostavuutta ja osallistaa järviseutulaisia histori-anharrastajia.

Hankkeen keihäänkärkenä tuotettiin kuusiosainen **Talonpoikain elämää -dokumenttielokuvasarja**, joka käsittelee järviseutulaisen talonpoikaistalon arkista elämää monitahoisesti. Lisäksi hankkeessa toteutettiin **talonpoikainelamaa.fi -verkkosivusto**, jonne tuotettiin erityyppistä teksti-, kuva- ja videosisältöä jakaen tätä myös sosiaalisen median kanaviin.

Hankkeen tavoitteena oli tuottaa laadukasta materiaalia ja siten kasvattaa Väinöntalon brändiarvoa ja lisätä sen tunnettuutta, yhdistää ja osallistaa eri-ikäisiä evijärveläisiä ja järviseutulaisia sekä kasvattaa alueen matkailuvirtoja ja toimia pilottihankeena muille talonpoikaismuseoille (*kts. tarkemmat tavoitteet ja niiden toteutuminen seuraavalta sivulta*).

Väinöntalo - Järvisseudun museo

Hanke jatkoi Väinö Tuomaalan, yhden Suomen merkittävimmän kansanperinteen tallentajan, työtä päivittäen sitä nykypäivän odotuksia ja vaatimuksia vastavaksi.

3 Tavoitteet ja niiden toteutuminen

3.1 Ylemmän tason tavoitteet

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma:

Hanke paransi Väinöntalon - Järviseudun museon palveluiden sisältöä, laatua, tunnettuutta sekä brändiarvoa ja lisäsi siten alueen palveluita ja matkailua alueella. Hanke lisäsi myös osaamista alueella (perinteiset työtavat) ja toimi ilmastonmuutoksen vastaisena työkaluna (lisättiin tietoisuutta vanhoista työtavoista ja kuinka tuotteita voi tuottaa luonnonmukaisesti).

Aisapari:

Hanke oli Aisaparin Merkki päällä -strategian mukainen. Hanke pyrki vahvistamaan ihmisten ja yhteisöjen keskinäistä luottamusta ja yhteistyötaitoja sekä paikallista identiteettiä. Lisäksi hanke edisti luonto-osaamista ja luonnon arvostusta levittämällä tietoisuutta luonnonmukaisista työtavoista. Lisäksi se nosti esille paikallisia kulttuurikohteita (Väinöntalo ja muut pienemmät kohteet Järviseudulla).

Aiemmat alueen hankkeet:

Hanke tuki Aisaparin alueen Järviseudun Matkailun Master Plania, jossa Väinöntalo on mainittu merkittävaksi vetovoimakohteeksi ja jonka tavoitteena on luoda alueelle uusia matkailuvirtoja. Asiakirjassa mainitaan nimenomaan verkkonäkyvyyden ja digitaalisten palveluiden käyttö markkinoinnissa.

Muut strategiat:

Evijärven kunnan slogan on "Itseään suurempi kunta". Evijärvi haluaa olla myös kulttuuripuolella suunnannäyttäjä pienille maalaiskunnille. Kunnan tavoitteena on näyttää, kuinka kulttuurimatkailukohteita voi markkinoida innovatiivisia ja digitaalisia palveluita käyttäen. Hanke tuki tätä tavoitetta.

Elokuvasta Järviseudun ensimmäiset talonpojat

3.2 Hankkeen tavoitteet ja niiden toteutuminen

1. Tuottaa elämyksellistä ja opetuksellista sisältöä alueen historiasta paikkakuntalaisille itselleen sekä muille aihepiiristä kiinnostuneille suomalaisille ja kansainvälisille katsojille (henkinen taso). Tavoitteena oli tuottaa 6–8 lyhytdokumenttielokuvaa ja saada YouTubessa elokuville 125 000 näyttökertaa per elokuva vuoden 2021 loppuun mennessä.

» Hankkeessa tuotettiin kuusi elokuvaa, jotka erosivat toisistaan aihepiireiltään sekä muodoltaan. Näyttökertoja on kertynyt 11.8.2021 mennessä yhteensä 86 668. Käännöstyölle ei osattu varata rahaa budjetissa, joten kansainvälisiä katsojia emme saaneet tavoitettua, näin ollen katsojatavoitteesta jäätiin merkittävästi.

2. Osallistaa ja yhdistää evijärveläisiä ja järviseu-
laisia eri-ikäisiä (lukiolaiset, eläkeläiset, Aijoos-toiminta) harrastajia toimimaan yhdessä (sosiaalinen taso). Tavoitteena oli osallistaa 50 henkilöä projektiin.

» Hankkeen päästessä kunnolla vauhtiin keväällä 2020 iski koronavirusepidemia voimakkaasti Suomeen. Tällä oli merkittävää vaikutusta hankkeen toteutukseen ja lopulta hankkeen tuottami-

seen osallistui ennakoitua vähemmän ihmisiä. Kuitenkin tavoitellut 50 eri ihmistä osallistui hankkeeseen ja talkootunnit saatiin täyteen. Nuoria ei valitettavasti saatu aktivoitua toivotulla tavalla.

3. Lisätä Väinöntalon tunnettuutta ja luoda alueelle uusia matkailuvirtoja sekä toimia museon omana materiaalina (taloudellinen taso). Hanke pyrkii kasvattamaan Väinöntalon matkailuvirtoja 10% vuonna 2021 vuoteen 2020 verrattuna.

» Maksaneita museokävijöitä 1.6.–11.8.2020 = 443 henkilöä / 1.6.–11.8.2021 = 587 henkilöä (+32%). Tavoite saavutettiin.

4. Toimia pilottihankkeena ja testata millainen verkkosisältö tavoittaa ja herättää eniten kiinnostusta (yhteiskunnallinen taso). Hankkeen tuotoksia levitetään Suomen Kotiseutuliiton kautta.

» Hankkeen loppuraportti toimii tiedotteena hankkeen tuloksista. Loppuraportti on vapaasti ladattavissa hankkeen kotisivuilta. Loppuraportista on myös tiedotettu Suomen Kotiseutuliittoa ja lähialueen museoalan toimijoita.

4 Hankkeen toimenpiteet

1.

Hankkeessa tuotettiin kuusiosainen ”**Talonpoikain elämää**” -lyhytdokumenttielokuvasarja ja levitettiin sitä YouTuben sekä kohdassa kaksi mainittavan verkkosivuston kautta.

2.

Hankkeessa tuotettiin **talonpoikainelamaa.fi verkkosivusto** sekä **oheismateriaalia verkkosivustolle ja sosiaaliseen mediaan**. Sosiaalisen median kanavana käytettiin Instagramia, jossa saatiin 263 seuraajaa (11.8.2021 mennessä). YouTubessa saatiin 702 tilaajaa (11.8.2021 mennessä).

3.

Hankkeessa **osallistettiin eri-ikäisiä evijärveläisiä ja järviseu-
tulaisia** toimimaan osana hanketta. Koronavirusepidemia vaikutti mitä todennäköisimmin merkittävästi hankkeen mahdollisuuksiin osallistaa ihmisiä. Lisäksi todettakoon, että iso osa hankkeeseen osallistuvista tuli lopulta järviseu-
dun ulkopuolelta.

4.

Hankkeessa **kerättiin tietoa siitä millainen sisältö kiinnostaa ihmisiä** ja koostettiin tästä tiedote (loppuraportti) muiden talonpoikaismuseoiden ja vastaavien toimijoiden käyttöön. Tämä tiedote on vapaasti ladattavissa hankkeen kotisivuilta.

4.1 Hankkeessa tuotetut elokuvat

Järviseudun ensimmäiset talonpojat

Dramatisoitu juontajavetoinen dokumenttielokuva Järviseudun esihistoriasta. *Kesto 21 minuuttia.*

Isoisien savotat

Poeettinen dokumenttielokuva perinteisestä suomalaisesta hevosvetoisesta metsätyöstä.

Kesto 6 minuuttia.

Pelloilta langaksi

Dokumenttielokuva pellavansiementen matkasta pellavalangaksi monien eri työvaiheiden jälkeen.

Kesto 9 minuuttia.

Kätevät talonpojat

Reality-tyylinen seurantadokumentti keskiaikaisen kehäauran valmistamisesta ja testauksesta.

Kesto 25 minuuttia.

Järviseudun arkeologiaa

Maakunta-arkeologi Janne Rantasen haastattelu Järviseudun arkeologiasta. *Kesto 21 minuuttia.*

Heikki Rantatupa ja vanhat kartat

Kartta-asiantuntija Heikki Rantatuvan haastattelu vanhoista Euroopan, Suomen ja Järviseudun

kartoista. *Kesto 22 minuuttia.*

Elokuvat ovat vapaasti katsottavissa osoitteessa: www.youtube.com/Väinöntalo

Elokvasta Isoisien savotat

4.2 Tavoittavuus

Elokvien katsojamäärät 11.8.2021 mennessä.

Järviseudun ensimmäiset talonpojat

» 54 900

Isoisien savotat

» 5 915

Pelloilta langaksi

» 5 863

Kätevät talonpojat

» 11 987

Järviseudun arkeologiaa

» 1 655

Heikki Rantatupa ja vanhat kartat

» 6 348

Yhteensä

» 86 668

4.3 Aikataulu

11/2019 – 5/2020

Ennakkotutkimus ja käsikirjoitus

Käsikirjoittaminen alkoi kirjallisuuteen tutustumalla. Tämän jälkeen elokuvista tehtiin käsikirjoitukset, joiden pohjalta tuotannon suunnittelu voitiin aloittaa.

1/2020–4/2020

Sidosryhmien kontaktointi

Koronavirustilanne vaikeutti merkittävästi sidosryhmien kontaktointia, kun suunniteltuja ideointi-iltoja ei voitu järjestää. Lähes kaikki kontaktointi tapahtui käytännössä suorakontaktointina.

2/2020 – 5/2020

Tuotannon suunnittelu

Elokvien tuotannon suunnittelu alkoi käsikirjoitusten teon jälkeen ja osittain jo niiden ajanakin. Tuotannon suunnittelu oli yksi hankkeen vaativimpia työvaiheita.

2/2020, 3/2030, 5/2020–9/2020, 12/2020

Kuvaukset

Ensimmäisenä kuvattiin Professori Matti Enbusken

haastattelu helmikuussa 2020. *Isoisien savotat* -elokuva puolestaan kuvattiin yhtenä päivänä maaliskuussa. Seuraavina olivat vuorossa kaskenpolton kuvaukset ja pellavan kylvön kuvaukset toukokuussa. Isoin osa kuvauksista sijoittui kesälle 2020. Viimeisenä kuvattiin pellavan kehrääminen joulukuussa 2020. Voiceover-äänitykset *Isoisien savotat* -elokuvaa varten toteutettiin viimeisenä helmikuussa 2021.

11/2020 – 4/2021

Editointi ja jälkityöt

Tuotannon järjestelyn ohella editointiin ja muihin jälkitöihin kului luultavasti seuraavaksi eniten aikaa. Tähän ei osattu hankehakemuksessa varata tarpeeksi resursseja, vaan budjetin sisällä jouduttiin editointiin käytettäviä työtunteja hieman kasvattamaan muutoshakemuksella.

11/2019 – 4/2021

Kaikki muu työ

Hanketyöntekijälle kuului paljon muutakin tehtävää, kuten verkkosivujen suunnittelu ja toteutus, sosiaalisen median päivittäminen ja hallinnolliset työtehtävät.

4.4 Resurssit

Hankkeen vetämisestä oli vastuussa hanketyöntekijä Jussi Försti. Tuotannossa oli mukana kuvaajina Risto Laukkonen ja Severi Peura, jotka hoitivat kuvaukset ammattitaidoilla. Lauri Lappalainen oli äänimiehenä kahtena kuvauspäivänä. Miksauksesta ja masteroinnista vastasi Matias Karppinen, joka hoiti työtehtävänsä mallikelpoisesti. Evijärven kunnan työntekijät antoivat tukea hallinnollisissa työtehtävissä ja museotyöntekijä Niina Kujala auttoi tarpeen mukaan kiitettävästi.

Jälkikäteen ajatellen olisi hankkeessa pitänyt ehdottomasti olla toinenkin työntekijä: taiteellinen suunnittelu ja toteutus olisi ollut hanketyöntekijän vastuulla ja hänen ohellaan olisi työskennellyt *tuottaja* (esim. *elokuva-alan opiskelija*), joka olisi vastannut tuotannon suunnittelusta ja järjestelystä. Yhdelle työntekijälle hankkeen läpivietäminen oli raskas – joskin erittäin mielekäs – prosessi.

Talkootyöläisiä saatiin hankittua kohtuullisen hyvin, joskaan mitään *kansanjuhlaa* tästä ei muodostunut. Perinnetaidot ja -osaaminen ovat 2020-luvulla

käyneet kovin vähiin. Uskoakseni tilanne talkoolaisten suhteen olisi ollut enemmän tai vähemmän samanlainen, vaikka koronavirus ei olisi iskenyt lainkaan.

4.5 Toteutuksen organisaatio

Hankkeen toteutuksesta vastasi Evijärven kunta.

4.6 Kustannukset ja rahoitus

Kustannuslaji	
Palkat	25 860,00 €
Palkkiot	425,00 €
Vuokrat	2 800,00 €
Ostopalvelut	8 500,00 €
Matkakulut	2 900,00 €
Muut kulut	4 200,00 €
Talkootyö	4 965,00 €
Yhteensä	49 650,00 €

Julkinen tuki 44 685,00 €, talkootyön osuus (10%) 4 965,00 €. Kokonaisbudjetti 49 650,00 €

4.7 Raportointi ja seuranta

Hankeaikana hankkeesta raportointiin Hyrrään seurantatiedoin ja Evijärven kunnassa sisäisesti sivistystoimenjohtajan ja kehittäjäkoordinaattorin kanssa.

4.8 Toteutusolehdukset ja riskit

Tiedostimme, että hankkeen kaikkia kuvauskohteita ja/tai asiantuntijoita ei välttämättä löydetä Evijärveltä tai Järviseudun alueelta, jolloin niitä joudutaan etsimään kauempaa. Näin myös kävi ja tästä aiheutui hieman ennakoitua enemmän mm. matkakustannuksia.

Tiedostimme myös, että teoksen aihepiirien osalta saattaa esiintyä erilaisia historiallisia käytänteitä, jolloin joudutaan esittämään valittu näkökulma. Tämä ei muodostunut ongelmaksi.

Tiedostimme, että ihmisten sitouttaminen saattaa olla haasteellista. Oletimme, että koska aiheesta ei ole tehty vastaavia toteutuksia, emme uskoneet sitouttamisen olevan kovin suuri riski. Ne, jotka sitoutuivat projektiin hoitivat osansa hienosti. Näitä ihmisiä olisi

kuitenkin voinut olla enemmän. Perinneosaajia ei Järviseudulta löytynyt kovinkaan paljoa.

Tiedostimme, että muitakin tuotannollisia ongelmia saattaa esiintyä, joten meillä oli mahdollisuus pienentää julkaisumäärää tavoitellusta kahdeksasta elokuvasta kuuteen. Näin myös kävi, joskin elokuvat olivat myös huomattavasti pidempiä, kuin mitä hankehakemuksessa kaavailtiin.

5 Yhteistyökumppanit

Yhteistyötä tehtiin seuraavien tahojen kanssa:

1. Oulun yliopisto (professori Matti Enbuske)
2. Pohjois-Pohjanmaan museo / Oulun kaupunki
3. Kierikkikeskus / Oulun kaupunki
4. Pirkkalan muinaisaikayhdistys Birckalaiset ry
5. Metsähallitus / Telkkämäen perinnetila
6. Lappajärvi-seura
7. Seinäjoen kaupunki (maakunta-arkologi Janne Rantanen)

6 Tulokset ja vaikutukset

Hanke tavoitti laajasti yleisöä YouTuben kautta, joskin kansainvälisen yleisön tavoittaminen jäi vielä toteutumatta. Hankkeen toteutukseen osallistui tavoiteltu määrä talkootyöläisiä. Hanke herätti myös innostusta ja sai paljon positiivista palautetta sosiaalisessa mediassa ja hanketyöntekijän käymissä kahdenkeskisissä keskusteluissa.

Hanke oli näkyvillä paikallislehdissä (Järviseudun Sanomat, Järviseutu, Torstai-lehti, Aviisi, Komiat, Perhjonjokilaakso), maakuntalehdissä (Ilkka-Pohjalainen ja Keski-Pohjanmaa) sekä Maaseudun Tulevaisuus -lehdessä. Vaikka hankkeen markkinointiin ei varattu lainkaan rahaa, markkinoi hanke itse itseään sosiaalisessa mediassa tavoittaen paljon katsojia. Tästä voisi vetää johtopäätöksen, että hankkeen tuotokset olivat onnistuneita.

Hanke osoitti, että Leader-hankkeella voidaan toteuttaa laadukasta materiaalia ja harjoittaa uudenlaista kotiseututyötä.

7 Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Hanke oli Järviseudulla aivan uuden tyyppinen. Dokumenttielokuvien tuotantoa alueella ei ole juurikaan tehty. Ehkä osittain siitä syystä ihmisten oli vaikea osallistua, sillä astuminen kameran eteen tai taakse oli täysin uudenlainen haaste monelle. Moni esitti kiinnostusta osallistua, mutta jäi lopulta sivuun!

Jatkotoimenpide-ehdotus:

“Kotiseututyön ylläpitäminen ja sen kiinnostavuuden lisääminen vaatii uusia innovatiivisia hankkeita, joilla työtä pyritään kehittämään siten, että tavoitetaan ja innostetaan nuorempia sukupolvia.”

8 Hanketyöntekijän yhteenveto

Hankkeen idea tuli allekirjoittaneelta, joka ehdotti hanketta Evijäven kunnanhallitukselle keväällä 2019. Kunnanhallitus päätti, että haetaan hanke- rahoitusta, minkä jälkeen valmistelin hanke- hakemuksen yhdessä Evijärven kunnan kehittä- jäkoordinaattori Sanna Syrjälän kanssa kesällä 2019.

Hanke sai myönteisen rahoituspäätöksen ja hanke lähti käyntiin marraskuussa 2019. Toimin hankkeessa han- ketyöntekijänä 50 % työajalla marraskuusta 2019 huhti- kuuhun 2021, jolloin viimeiset elokuvat julkaistiin. Tämän jälkeen työstin vielä hankkeen loppuraportin.

Hankkeen alkaessa aloitin suunnittelemaan elokuvien runkoa, joskin siitä oli jo alustava idea hankehakemuk- sessa. Samaan aikaan starttasi myös yksittäisten elokuvien käsikirjoitusten työ. Kuvaukset alkoivat jo samana keväänä ja jälkikäteen voin todeta esituotan- tovaiheeseen jääneen liian vähän aikaa. Olisi ollut hyvä, jos hanke olisi päästy aloittamaan vähintään muutamaa kuukautta aiemmin.

Kaiken kaikkiaan todettakoon, että kuuden eloku- van työ oli aika iso *savotta* kaikkiansa. Käytän- nössähän suurin osa kaikesta työstä (käsikirjoittami- nen, tuottaminen, ohjaaminen sekä leikkaaminen ja osittain kuvaaminenkin) kuului allekirjoittaneelle. Unohtamatta verkkosivuston suunnittelua, some-päi- vityksiä ja ihmisten osallistamista, jota vaikeutti merkit- tävästi koronapandemia. Lopulta kaikesta kuitenkin selvittiin ja hankkeen toimenpiteet saatiin kunnialla maaliin!

Elokuville asetettiin tavoitteeksi 125 000 näyttökertaa per elokuva vuoden 2021 loppuun mennessä. Tarkoi- tus oli kääntää elokuvat myös englannik- si, sillä tavoiteltuihin näyttökertoihin pääsemi- nen vaatisi myös kansainvälisiä katsojia. Hank- keen aikana käännoistyö ei kuitenkaan onnistunut, koska tähän ei osattu budjetoida varoja eikä toi- saalta ketään saatu suorittamaan käännoistyötä talkootyönä. Kaikki katsojat ovat siis käytännössä suomalaisia ja tämä vaikutti varmasti merkittävästi katsojamääriin. Toki voidaan todeta, ettei katso- jamäärät aivan *onnettomiksikaan* jääneet.

“Järviseudun ensimmäiset talonpojat” -elokuva jul- kaistiin hankkeen elokuvista ensimmäisenä 23.12.2020 ja siitä tuli (tähän mennessä) katsotuin elokuva. Osit- tain tähän varmasti vaikutti aihe (paikallishistoria), mutta toisaalta myös julkaisuajankohdalla ja alueelle täysin uudentyypisellä elokuvalla oli varmasti merki- tystä. Joulun aikana ihmisillä oli aikaa katsoa elokuvaa ja koska se keräsi heti aluksi paljon tykkäyksiä, lähti se leviämään YouTuben suositteluina.

Elokuvat “Isoisien savotat” ja “Järviseudun arkeologiaa” julkaistiin seuraavana 19.3.2021. Ne eivät keränneet niin paljon näyttökertoja kuin *Järviseudun ensimmäi- set talonpojat* -elokuva. Tämän takia päätimme jul- kaista seuraavat kolme elokuvaa pääsiäisenä, uskoen julkaisuajankohdan vaikuttavan merkittävästi katsoja- määriin.

Pääsiäisenä julkaistut elokuvat “Pellolta langak- si”, “Kätevät talonpojat - aurojen historia Suomessa” ja “Heikki Rantatupa ja vanhat kartat” keräsivätkin enemmän katsojia kuin maaliskuussa julkaistut eloku- vat. Kuitenkaan samanlaisiin katsojamääriin kuin *Jär- viseudun ensimmäiset talonpojat* -elokuva eivät nämäkään elokuvat yltäneet.

Elokuvien tuotantoa ajatellen voin todeta, että reali- ty-tyyllisen materiaalin tuottaminen on huomattavasti kevyempää kuin lavastetun epookin. Lavastetun eloku- van tulee ylläpitää illuusiota siitä, että elokuva tapah- tuu tietyllä aikakaudella. Tällöin saattaa esimerkiksi yhtä karvalakkia joutua metsästäämään kokonaisen työpäivän. Kun tämän työmäärän suhteuttaa kaikkien tarvittavaan rekvisiittaan, on hyvä varautua suureen työhön. Myöskään autettisten paikkojen löytäminen ja kuvauslupien järjestäminen ei ole välttämättä aivan yksinkertaista. Reality tyyllilajina antaa paljon anteeksi ja on tuotannollisesti hyvin paljon kevyempää.

Hankkeessa valmistui käsikirjoitukset myös muuta- maan muuhun elokuvaan, mutta niitä ei pystytty lo- pulta tuottamaan, koska budjetti ei riittänyt. Toteutetut kuusi elokuvaahan olivat lopulta huomattavasti pidem- piä kuin mitä alun perin hankehakemuksessa ideoitiin.

Mikäli vastaavaa hanketta lähtee toteuttamaan, kan- nattaa varmistaa jo suunnitteluvaiheessa, että tarvit- tavat resurssit (budjetti, osaaminen, talkootyöläiset) on käytettävissä. Omia voimavaroja ei myöskään kannata yliarvioida, ettei prosessista tule liian raskas.

-Jussi Försti, Evijärvellä 16.8.2021

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

www.talonpoikainelamaa.fi

www.youtube.com/Väinöntalo